

wordt aangekondigd, welke oefeningen zullen plaats hebben, met vermelding van de bladzijden in de leerboeken, opdat men zich kan voorbereiden. Deze eigenaardigheid van het boekje heeft dan ook het voordeel, dat de „Leidraad” mee voor de andere universiteiten bruikbaar is geworden. Het kan als atlas en beknopte technische gids worden gebezigd, vooral wanneer, zooals zeker wel in de bedoeling ligt, later een zeer gespecificeerd register zal zijn toegevoegd. Ieder laboratorium is wel gedwongen zijn eigen practicum-programma te hebben, in verband met de plaatselijke omstandigheden opgemaakt. Ik stel mij voor, dat al deze programma's dan in de toekomst naar de nauwkeurige beschrijvingen van den leidraad zullen verwijzen.

Doch ook buiten de universiteit kan het boek nut stichten, in de talrijke privaat-laboratoriums onzer grootere en kleinere ziekenhuizen. Er is steeds naar eenvoud in de uitvoering der proeven gestreefd en, wat ook belangrijk is, er wordt met toestellen gewerkt, die overal in ons land te vinden zijn. Op die wijze zal het misschien aan een opnieuw opbloeien van het zelfstandig physiologisch onderzoek in dit klassieke land der physiologie (REINIER DE GRAAF, SWAMMERDAM, VAN LEEUWENHOEK, INGENHOUSZ, VAN DEEN, toen hij nog te Zwolle was — met opzet noem ik geen professoren, maar uitsluitend hen, die als privaat-onderzoekers werkten) bevorderlijk kunnen wezen.

De „Leidraad” komt in 2 deeltjes uit. Dat, wat voor ons ligt, omvat:

Spiereu, zenuwen en zintuigen door dr. G. VAN RIJNBERK.

Physiologische chemie door dr. B. C. P. JANSEN.

Het tweede, van ongeveer gelijken omvang, zal weldra volgen.
ZWAARDEMAKER.

Prof. Dr. LASSAR-COHN (Königsberg i. Pr.), *Die Chemie im täglichen Leben*. Gemeinverständliche Vorträge. Achte verbesserte Auflage. Leipzig. Verlag von LEOPOLD VOSZ. 1916. 360 bladz. Prijs gebonden 4.80 mark.

Van het bekende boekje van LASSAR-COHN is thans reeds de achtste druk verschenen (de eerste verscheen in 1895). Het valt dus wel in den smaak, waarop ook wijst het groot aantal talen, waarin het reeds vertaald is, zooals in de voorrede wordt medegedeeld. De stof is in twaalf voordrachten verdeeld. Wel haast alle stoffen uit het dagelijksch leven, alle toepassingen van de scheikunde krijgen een beurt. Het boekje is onderhoudend geschreven, de behandeling eenvoudig, soms misschien wel te eenvoudig, en voor ieder eenigszins ontwikkeld mensch te volgen. Zooals alle dergelijke „populaire” werkjes lijdt ook dit boekje aan het euvel, dat het dikwijls zaken „populair” wil beschrijven, die zich eigenlijk niet daartoe leenen.

Erger is evenwel, dat de schrijver zich bij een enkele gelegenheid op geneeskundig gebied waagt, terwijl hij daar klaarblijkelijk geheel en al leek is. Zoo wordt bij de behandeling der suikers de suikerziekte besproken. Hierin stelt de schrijver bijzonder belang, omdat hij zelf daaraan lijdt. Voor een tiental jaren bemerkte hij, dat hij met de urine suiker afscheidt. Sindsdien heeft hij zich daarmee veel beziggehouden, aanvankelijk zelfs dikwijls elk kwartier het suikergehalte van de urine bepaald. In den beginne hield hij uiterst streng diët, „doch bin ich bei andauerndem Nachdenken über den Gegenstand allmählich zu etwas abweichenden Anschauungen über die Ernährung der Zuckerkranken gekommen, die mir jetzt das Leben sehr erleichtern“. Deze deelt hij dan mede „in der Hoffnung, dass mir mancher Zuckerkranke dafür sehr dankbar sein wird“. Wat de oorzaak „der“ suikerziekte aangaat, meent hij, dat deze wel eens in de vorming in het lichaam van een stof met de eigenschappen van phloridzine gelegen kon zijn. Dit is immers een stof, waarmede men „die Zuckerkrankheit auf künstlichen Wege“ kan te voorschijn roepen. In den dikwijls voorkomenden dorst ziet hij een hulpmiddel van de natuur, om de „schadelijke“ stof weg te spoelen. Men kan nu de natuur te hulp komen en bij het diët, dat niet altijd zoo streng behoeft te zijn, veel water drinken. Dit kan een dure kuur in Karlsbad vervangen. Hij beschrijft uitvoerig zijn leefwijze en hoopt, dat „mancher Zuckerkranke es mal für längere Zeit mit dieser Dauerspülkur“ beproeft. Hij is er in geslaagd, zijn ziekte zoodanig meester te worden, dat hij bijna steeds geen verhoogd suikergehalte in de urine meer heeft. Gelukkig gaat hij dat dan nu ook niet meer elk kwartier na, trouwens hij is sedert eenige jaren geheelonthouder van alcohol „und fühlt sich jetzt von seiner Nervosität wieder hergestellt“. De geneeskundige kan, naar het ref. voorkomt, bij het lezen van deze naïeve voorstellingen een glimlach niet weerhouden, maar juist voor de kringen, waarvoor dit boekje bestemd is, zijn dergelijke mededeelingen van een schijnbaar gezaghebbend man hoogst verkeerd. Weliswaar verwijst hij den zieke in de eerste plaats naar den arts, maar menigeen wil het wellicht eerst eens met deze „beproeftde“ voorschriften op zijn eigen gelegenheid beproeven. Het is jammer, dat de schrijver zich hierin begeven heeft, want waar hij op zijn gebied blijft, is het boekje, zooals gezegd is, over het geheel goed en zeer bevattelijk. Menigeen kan van tal voor hem onbekende dingen zich met behulp van deze voordrachten althans eenig denkbeeld vormen.